

Tetyana Kurylo

doktor prawa
adiunkt Uniwersytetu Szczecińskiego
Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego
<https://orcid.org/0000-0003-0039-5121>
tetyana.kurylo@usz.edu.pl

ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ОХОРОНИ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ

Анотація: Тема статті є актуальною, оскільки інтелектуальна власність стала однією з найпопулярніших тем, що обговорюються у сучасному діловому світі. Інтелектуальна власність є продуктом людського розуму, результатом творчості, що охороняється законом. Захист прав інтелектуальної власності стає більш актуальним за умов розвитку економіки та зростання торгівлі у світі. Через кордон Митного союзу переміщується дедалі більше товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності, частка яких становить значну частину вартості товарів. За деякими оцінками, до 80% світової торгівлі посідають товари, що містять інтелектуальну власність. На сучасному етапі існує тенденція усе більшого набуття результатами інтелектуальної діяльності товарного виміру. Й все частіше об'єкти інтелектуальної власності – продукти інтелектуальної праці створюються для успішно-

го функціонування на ринку. Щоб інтелектуальна власність могла стати повноцінним об'єктом угод, необхідно надати їй надійну правову оболонку, створити для неї зручне законодавче забезпечення, організувавши при цьому економічний захист. У статті представлено основні аспекти державного захисту прав інтелектуальної власності від імовірних порушників в Польщі; досліджено різні види захисту прав інтелектуальної власності в Польщі; виокремлено державні органи та інші суб'єкти, що здійснюють захист прав інтелектуальної власності в Україні.

Ключові слова: інтелектуальна власність, авторське право, основні суб'єкти державного захисту, державний захист прав інтелектуальної власності в Україні

Tetyana Kurylo

doktor prawa
adiunkt Uniwersytetu Szczecińskiego
Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego
<https://orcid.org/0000-0003-0039-5121>
tetyana.kurylo@usz.edu.pl

STATE SYSTEM OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS PROTECTION IN UKRAINE AND POLAND

Summary: The article's theme is relevant, as intellectual property has become one of the most popular issues discussed in the modern business world. Intellectual property is a product of the human mind, resulting from creativity protected by the law. Protecting intellectual property rights is increasingly crucial in economic development and trade growth. Many goods containing intellectual property objects are moving across the Customs Union border, and their share makes up a significant part of the value of goods. According to some estimates, up to 80% of global trade comprises intellectual property goods. At the present stage, there is a tendency for the results of intellectual activity to acquire an increasing commodity dimension. Moreover, increasingly, objects of intellectual property – products of intellectual labour are created for successful market

functioning. For intellectual property to become a full-fledged object of agreements, it is necessary to provide it with a reliable legal framework, create convenient legislative support for it, and, at the same time, organize economic protection. The article presents the main aspects of state protection of intellectual property rights from alleged infringers in Poland, examines various types of protection of intellectual property rights in Poland, and singles out state bodies and other entities protecting intellectual property rights in Ukraine.

Keywords: intellectual property, copyright, main subjects of state protection, state protection of intellectual property rights in Ukraine

1. Вступ

Значимість інтелектуальної власності на сьогодні важко переоцінити - вона є визначальним чинником в аспекті конкурентоспроможності окремих підприємств, та й загалом, розвитку економіки держави. Сьогодні у суспільстві усе більше усвідомлюють значення інтелектуальної власності - як найбільш цінний капіталу людства.

У статті порушено питання важливості інтелектуальної власності в Україні та Польщі, оскільки вона є вагомим чинником для конкурентоспроможності окремих компаній і для розвитку економіки тієї чи іншої держави. Польськими дослідниками E. Wesołowska (2015), M. Kołtuniak (2016), A. Dereń (2015), визнано, що інтелектуальна власність - найцінніше надбання людства, тому проблеми захисту інтелектуальної власності є темою багатьох наукових досліджень. Українські експерти у сфері інноваційної політики Є. Валь-

кова (2012), А. Ромашко (2014), В. Хома (2014) доводять, що інтелектуальна власність може стати реальним інструментом розвитку економіки, зокрема шляхом збільшення запасів технологічних знань та обміну ними між країнами.

Метою статті є висвітлення основних аспектів державного захисту прав інтелектуальної власності від ймовірних порушників в Польщі; дослідження різних видів захисту прав інтелектуальної власності в Польщі; аналіз системи державного захисту прав інтелектуальної власності в Україні.

2. Основні аспекти державного захисту прав інтелектуальної власності від ймовірних порушників в Польщі.

Державний захист прав інтелектуальної власності від ймовірних порушників можна отримати в Польщі через цивільне або кримінальне прова-

дження. Вирішення спору про порушення прав на об'єкт інтелектуальної власності в Польщі через цивільний процес регулюється Законом про промислову власність, Законом про авторське право та суміжні права і Законом про недобросовісну конкуренцію.

Перший встановлює випадки порушення прав інтелектуальної власності та можливі судові позови. Другий визначає об'єкти та суб'єкти авторських і суміжних прав. Третій регламентує дії недобросовісної конкуренції, до яких відноситься порушення прав на об'єкт інтелектуальної власності, що включає підтримку відкриття бізнесу. Відповідно до цих законів можливе об'єднання позовів у рамках процедури (Kołtuniak, 2016).

Порушення прав на товарний знак часто є актом недобросовісної конкуренції. Закон про промислову власність містить положення кримінального права щодо вирішення спорів відносно прав інтелектуальної власності у Польщі. З 1 липня 2020 року в цій країні працюють спеціалізовані суди з питань інтелектуальної власності.

Є п'ять судів першої інстанції (розташовані у Варшаві, Познані, Любліні, Гданську і Катовіцах) та два апеляційні суди у Варшаві та Познані. У цивільних справах позивач порушує питання про початок провадження, подає позов або клопоче про судову заборону (заборона, яка діє до рішення суду). Під час вирішення спору про порушення прав інтелектуальної власності в Польщі позивач і відповідач можуть подавати до суду різні види доказів.

Документи є важливим видом доказів, але свідків також можна викликати в суд (за винятком врегулювання торгових претензій у Польщі, де свідчення обмежені). Сторони можуть вимагати висновки експертів як докази. Роль експертів у вирішенні спорів про порушення прав інтелектуальної власності у Польщі передбачена Цивільно-процесуальним кодексом.

Відповідно, якщо потрібна конкретна інформація, суд, дослідивши клопотання сторін щодо кількості та відбору експертів, може запросити одного чи кількох із них для дачі показань (Ritala, 2015; Olander, 2015; Michailova, 2015).

Провадження щодо порушення прав на об'єкт інтелектуальної власності у Польщі в суді першої інстанції тривають до 2 років. Тому сторони

часто шукають позасудові способи вирішення міжнародних спорів (наприклад, переговори між сторонами). Як правило, власники прав інтелектуальної власності можуть оскаржити заяви про порушення.

Відповідно до Закону про промислову власність, ліцензіат може самостійно подати до суду позов, якщо ліцензійний договір дозволяє йому це зробити. Ліцензіати з ексклюзивною ліцензією можуть самостійно подавати заявки, якщо власник права інтелектуальної власності не зацікавлений у порушенні справи. Отримання судової заборони займає від двох до шести тижнів, залежно від суду.

Що стосується прикордонного контролю, доступні заходи прописані в Регламенті ЄС щодо забезпечення дотримання прав на інтелектуальну власність. Якщо існує ймовірність того, що імпортований товар порушує зареєстровану або дійсну в Польщі торгову марку, митник затримує товар на обмежений період часу та повідомляє про це власника.

Якщо порушник відмовляється знищити товар, власник може порушити цивільну або кримінальну справу.

Відповідно до Закону про комерційний правовий захист, строк позовної давності застосовується до вимог про порушення прав на об'єкт інтелектуальної власності становить три роки (з дати, коли правовласнику стало відомо про порушення та особу, яка порушила), у будь-якому випадку претензія втрачає давність через п'ять років з моменту вчинення порушення (Wesołowska, 2015).

Сторона, яка програла, може подати апеляцію протягом двох тижнів після отримання рішення та обґрунтування. Суд апеляційної інстанції перевіряє, чи допустив суд першої інстанції процесуальні чи фактичні помилки. Залежно від ситуації апеляційний суд може повернути справу до суду першої інстанції для повторного розгляду або винести виправне рішення.

3. Різні види захисту прав інтелектуальної власності в Польщі

Закони передбачають різні види захисту, такі як: права попереднього використання, вичерпан-

ня прав на об'єкт інтелектуальної власності або використання товарного знаку лише в інформаційних цілях. Польське законодавство чітко передбачає, що заявник повинен використовувати товарний знак у комерційних операціях після його реєстрації в Польщі.

Відповідач може вимагати від позивача довести, що він дійсно використовував товарний знак протягом п'яти років, що передували позову. Якщо ви плануєте зареєструвати товарний знак в Польщі, вам слід взяти до уваги, що засоби правового захисту, доступні власникам прав інтелектуальної власності у разі порушення цих прав, перераховані в Законі про промислову власність.

Їх можна поділити на фінансові та нефінансові. Що стосується нефінансових засобів правового захисту, доступних під час врегулювання спору в Польщі, власники авторських прав можуть вимагати, щоб порушник публічно відмовився від будь-якої незаконно отриманої вигоди або вимоги про відшкодування збитків у порядку та в межах, визначених судом. Якщо вас цікавлять альтернативні методи вирішення спорів у Польщі, все більшого значення набувають позасудові переговори, які можливі на будь-якій стадії спору, та медіація (Chęcińska-Zauchka, 2017; Gródek-Szostak, 2017; Kajrunajtys, 2017).

Відповідно до Цивільно-процесуального кодексу, суди можуть на будь-якій стадії процесу направити сторони до врегулювання спору в Польщі шляхом медіації. Кожен учасник справи має право відмовитися від медіації. Крім того, під час слухання суд має повідомити сторонам про їхній вибір мирного вирішення спору, зокрема через медіацію.

Поправки до Цивільно-процесуального кодексу Польщі, які набули чинності 1 липня 2020 року, вносять важливі зміни до захисту прав інтелектуальної власності, зокрема комплексне регулювання судових проваджень у справах про порушення прав інтелектуальної власності. Створення спеціалізованих судів по вирішенню таких справ дозволило вдосконалити правову систему в питаннях захисту прав на товарні знаки в Польщі.

На думку А. Bielіg (2014), у зв'язку з розвитком інформаційного суспільства та економіки знань нематеріальні блага набувають все більшого значення. До них належать, зокрема, товари

інтелектуального характеру (вони самі по собі не мають внутрішньої вартості), які захищені законодавством про інтелектуальну власність. Особливу роль у сучасних засобах масової інформації (далі – ЗМІ) відіграє авторське право, яке в Польщі регулюється Законом від 4 лютого 1994 р. Про авторське право та суміжні права.

Згідно твердження А. Dereń (2015), авторське право охороняє будь-який прояв творчої діяльності індивідуального характеру, зведений у будь-якій формі, незалежно від його значення, мети та засобів вираження. Останніми роками ми можемо спостерігати зміни в парадигмі захисту авторського права в Польщі та Європейському Союзі: по-перше, зміни в способах тлумачення цього права судами, по-друге, запровадження нових процедур захисту. Все це впливає на щоденне функціонування польських ЗМІ.

Найбільше на функціонування авторського права впливають законодавчі зміни. Серед них можна виділити запроваджені на рівні Європейського Союзу та на національному рівні. Минулого року польський законодавець помітно змінив принцип цитування творів, чітко допускаючи можливість використання творів з метою імітації та пародії, тобто унеможливаючи заходи, засновані на здійсненні стеження за ЗМІ.

Також запроваджено нові рішення (зокрема, у частині використання «творів-сиріт», тобто тих, авторів яких неможливо встановити. Причини змін, що відбуваються, можна побачити, зокрема, у динамічному розвитку Інтернету (який супроводжується неконтрольованістю надання контенту)), спостережуваному транскордонному характері порушень та труднощах, пов'язаних із застосуванням закону про авторське право приватними та державними установами для діагностики.

4. Система державного захисту прав інтелектуальної власності в Україні.

Важливість інтелектуальної власності сьогодні важко переоцінити - вона є вирішальним чинником для конкурентоспроможності окремих компаній і для конкурентоспроможності економіки держави в цілому. Суспільство вже визнає, що

інтелектуальна власність є найціннішим надбанням людства.

Аналіз інформації у сфері технологічного прогнозування та інноваційної політики, вважає Є. Валькова (2012), дає підстави стверджувати, що інтелектуальна власність може стати реальним інструментом розвитку економіки, зокрема шляхом збільшення запасів технологічних знань та обміну ними між країнами.

На думку В. Брижко (2013) на сучасному етапі розвитку України до найважливіших загроз можна віднести посягання на її національну та соціальну безпеку, стабільність (що охоплює: посягання на державний суверенітет України та її територіальну цілісність, територіальні претензії інших держав, поширення корупції, підкуп державних органів, економічна та політична взаємозалежність, організована злочинність тощо). При цьому, таку загрозу законодавець пов'язує з недосконалістю елементів захисту прав інтелектуальної власності.

Це яскраво свідчить про наявність прогалин у законодавстві про захист прав інтелектуальної власності. На думку А. Ромашко (2014) сьогодні є своєчасні та актуальні наукові дослідження як з питань інтелектуальної власності в цілому, так і з питань, які пов'язані із роллю митної служби України як одного із суб'єктів державної системи захисту інтелектуальної власності.

Перш за все, слід зазначити, що питаннями охорони інтелектуальної власності в Україні займається значна кількість органів та установ, до яких, зокрема, належать органи державної влади (наприклад, Департамент інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України), наукові та освітні установи (наприклад, Український інститут науково-технічної та техніко-економічної інформації або Інститут інтелектуальної власності Національного університету «Одеська юридична академія») тощо.

Як зазначає В. Хома (2014), сьогодні в Україні важко знайти хоча б одну юридичну особу, яка б не займалася охороною інтелектуальної власності або захистом інтелектуальної власності хоча б локально, чи на рівні охорони комерційна таємниці. Тобто в найширшому розумінні до кола суб'єктів захисту або захисту інтелектуальної

власності належать усі юридичні та значна кількість фізичних осіб, діяльність яких так чи інакше пов'язана з інтелектуальною власністю.

На відміну від цього досить широкого кола організацій, які часто охороняють та/або захищають інтелектуальну власність, ми підкреслюємо, що в Україні існує досить розгалужена система державного захисту інтелектуальної власності. Ця система включає органи державної влади, які в силу своєї юрисдикції мають повноваження щодо захисту інтелектуальної власності. Правовий статус цих органів визначається насамперед Конституцією України та законами України.

Водночас зазначимо, що А. Шпак (2014) та О.Яра (2012) до державної системи охорони інтелектуальної власності в Україні включають досить широке коло владних органів. До останніх, окрім таких органів, як Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, судових органів, належать, на думку авторів, такі органи, як: Український інститут промислової власності; Український центр інновацій та патентно-інформаційних послуг як філія Українського інституту промислової власності; Агентство з авторського права і суміжних прав України (державне підприємство); Державне підприємство «Інтелзахист», а також наукові установи та низка неурядових організацій - творчих громадських об'єднань та організацій, що спеціалізуються у сфері інтелектуальної власності (Nerubasska, 2020; Palshkov & Maksymchuk, 2020).

Разом з тим, О. Підпригора (2012) вважає, що державна система охорони інтелектуальної власності включає лише органи державної влади - Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, судові органи, прокуратуру тощо. Зазначена позиція підтверджується аналізом праць у галузі державно-правової теорії. Саме органи державної влади наділені повноваженнями спрямовувати суспільство на виконання завдань і функцій держави.

Це зумовлено правовим статусом цих суб'єктів та наявністю відповідних повноважень. Отже, згідно зі статтею 85 Конституції України повноваженнями Верховної Ради України є прийняття законів, що включають правове регулювання питань інтелектуальної власності. Відповідно до Постанови Верховної Ради України (25 грудня

2012 р. № 11- VII) було утворено Комітет з питань науки і освіти, до повноважень якого входить:

- підготовка до розгляду Верховною Радою України питань визначення шляхів розвитку та системи пріоритетів, спрямованих на захист інтелектуальної власності та інноваційної діяльності в Україні;
- розробка концепцій та законопроектів щодо захисту інтелектуальної власності в Україні;
- налагодження взаємовідносин України з іншими державами з питань охорони інтелектуальної власності;
- розробка пропозицій та рекомендацій щодо забезпечення гармонізації законодавчих актів України з іншими державами, що регулюють питання науки та освіти, захисту інтелектуальної власності та інноваційної діяльності тощо.

Суб'єктом державної системи охорони інтелектуальної власності, безперечно, є Президент України. Так, відповідно до Указу Президента України «Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні» визначено заходи щодо розроблення та затвердження у встановленому порядку способів переміщення митним кордоном України товарів або об'єктів, на які поширюється право інтелектуальної власності.

Важливу роль відіграють також такі суб'єкти державної системи захисту інтелектуальної власності, як прокуратура та судові органи (Дукан, 2021; Pakharenko, 2021; Saienko, 2021).

Фактично прокуратурою України в межах покладених на неї Конституцією України завдань здійснюється контроль за дотриманням прав та свобод людини і громадянина, дотримання законів з цих питань органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними органами, їх посадовими та службовими особами в усіх без винятку сферах життя суспільства і держави. Він функціонує як найважливіший центральний елемент державного нагляду у відповідній сфері.

Судова влада, в контексті даної роботи, характеризується не лише забезпеченням справедливості (у традиційному розумінні цього слова), а й юридичною здатністю активно впливати на дії та рішення законодавчої та виконавчої вла-

ди з метою їх «збалансування». Наприклад, за інформацією Державного управління юстиції України, у 2020 році місцеві загальні суди Рівненської області притягнули до адміністративної відповідальності за незаконне розповсюдження DVD-дисків 15 осіб, винних за ст.164-9 Кодексу України про адміністративні правопорушення (розповсюджувались диски, на упаковці яких не було контрольних марок (Tkachova, 2021; Saienko, 2021; Bezena, 2021)).

5. Висновок

Державний захист прав інтелектуальної власності від ймовірних порушників в Польщі можна отримати через цивільне або кримінальне провадження. Вирішення спору про порушення прав на об'єкт інтелектуальної власності через цивільний процес регулюється Законом про промислову власність і Законом про недобросовісну конкуренцію. Польські закони передбачають, що заявник повинен використовувати товарний знак у комерційних операціях після його реєстрації в Польщі. Відповідно до Цивільно-процесуального кодексу Польщі, суди можуть на будь-якій стадії процесу направити сторони до врегулювання спору шляхом медіації.

Основними загрозами національної безпеки, політичної та економічної стабільності України на сучасному етапі є: посягання на її державний суверенітет територіальну цілісність, територіальні претензії інших держав, поширення корупції, підкуп державних органів, економічна та політична залежність, організована злочинність тощо. При цьому, зазначені загрози законодавець пов'язує і з недосконалістю елементів захисту прав інтелектуальної власності.

Суб'єктами, які здійснюють державний захист прав інтелектуальної власності в Україні є вищі органи державної влади (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України) та інші державні органи (наприклад, Департамент інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державна митна служба України), правоохоронні органи (суди, прокуратура), а також наукові та

освітні установи (наприклад, Український інститут науково-технічної та техніко-економічної інформації), підприємницькі структури тощо.

Література:

1. Валькова Є.В. (2012). Форми адміністративно-правового регулювання у сфері охорони права інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / Є. В. Валькова // Право і безпека. – № 5. – С. 61–64. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21 STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR= Pib_2012_5_15.
2. Шпак А.П. (2014). Проблемні питання адміністративно-правового забезпечення охорони прав інтелектуальної власності в Україні [Електронний ресурс] / А. П. Шпак // Право та інновації. – № 4. – С. 39–47. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21 STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR= apir_2014_4_7.
3. Яра О. (2012). Вплив норм міжнародного права на стан кримінально- правової охорони прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / О. Яра // Юрид. Україна. – № 10. – С. 81–86. – Режим доступу : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21 STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR= urykr_2012_10_14.
4. Хома В.О. (2014). Система принципів охорони та захисту прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / В. О. Хома, Е. С. Молдован // Мит. безпека. – № 2. – С. 58–65. – Режим доступу : URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21 STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR= mb_2014_2_10.
5. Ромашко А.С. (2014). Тактики охорони об'єктів інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / А. С. Ромашко, Т. Я. Юрчишин // Вісн. Чернігів. держ. технол. ун-ту. Сер. Екон. науки. – Чернігів, – № 1. – С. 23–26. – Режим доступу : URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21 STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR= Vcndtue_2014_1_5.
6. Підпригора О.А. (2012). Окремі проблеми правової охорони інтелектуальної власності в Україні [Електронний ресурс] / О. А. Підпригора // Вісн. Хмельницький. ін-ту регіон. упр. та права. – № 2. – С. 23–28. – Режим доступу : URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21 STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR= Unzap_2002_2_8.
7. Брижко В. (2013). До питання охорони об'єктів і захисту прав у сфері інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / В. Брижко // Вісн. Акад. упр. МВС. – № 3. – С. 35–48. – Режим доступу : URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21 STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR= ucnavs_2009_3_4.
8. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності в Україні на період до 2020 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/NT1009.html.
9. Урядовий портал. Розпорядження Кабінету міністрів України від 1 червня 2016 р. № 402-р «Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/402-2016-%D1%80>.
10. НОІВ: в Україні створено Центр підтримки технологій та інновацій. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://mind.ua/news/20191184-noiv-v-ukrayini-stvoreno-centr-pidtrimki-tehnologij-ta-innovacij>.
11. Bielig A. (2014). Rola własności intelektualnej w gospodarce. Teoria i praktyka, Oficyna Wydawnicza Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Warszawa. <https://silo.tips/download/rola-wasnoci-intelektualnej-w-gospodarce-teoria-i-praktyka>.
12. Dereń A.M. (2015). Stan wiedzy na temat zarządzania i ochrony własności intelektualnej w przedsiębiorstwach sektora MŚP w regionie Dolnego Śląska, Raport z badań, Raport serii PRE, [w:] Raporty Wydziału Informatyki i Zarządzania Politechniki Wrocławskiej, Ser. PRE, Wrocław, Nr 29, s. 1–40. <https://przegladorganizacji.pl/artykul/2020/10.33141po.2020.05.02>.
13. Chęcińska-Zauch A., Gródek-Szostak D., Kajrunajtyś D. (2017). Ochrona własności intelektualnej przedsiębiorstw z wykorzystaniem środków unijnych – ba-

- riery i wyzwania. <https://wnus.edu.pl/er/file/article/view/15667.pdf>.
14. Dykan V., Pakharenko O., Saienko V., Skomorovskyi A., Neskuba T. (2021). Evaluating the efficiency of the synergistic effect in the business network. *Journal of Eastern European and Central Asian Research*, 8(1), p. 51–61. DOI:10.15549/jeecar.v8i1.646 (Web of Science).
 15. Kołtuniak M. (2016). Dotacje na patenty i ochronę wzorów. <https://wnus.edu.pl/er/pl/issue/964/article/15667/>.
 16. Nerubasska A., Palshkov K., Maksymchuk B. (2020). A Systemic Philosophical Analysis of the Contemporary Society and the Human: New Potential. *Postmodern Openings*, 11(4), p. 275–292. <https://doi.org/10.18662/po/11.4/235>.
 17. Nerubasska A., Maksymchuk B. (2020). The Demarcation of Creativity, Talent and Genius in Humans: a Systemic Aspect. *Postmodern Openings*, 11 (2), p. 240–255. <https://www.lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/2625>.
 18. Ritala P., Olander H., Michailova S., Husted K. (2015). Knowledge sharing, knowledge leaking and relative innovation performance: an empirical study. *Technovation*, 35 (1), p. 22–31.
 19. Schubert T. (2016). https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/161527/ritala_et_al_knowledge_sharing_finaldraft.pdf?sequence=1.
 20. Tkachova N., Saienko V., Bezena I., Tur O., Shkurat I., Sydorenko N. (2021). Modern trends in the local governments activities. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*, Special Issue 11/02-XXII, p. 112–118 (Web of Science).
 21. Wesołowska E. (2015). Czy unijne pieniądze uruchomiły lawinę patentów? Zobacz, co na to wskazuje. <https://wnus.edu.pl/er/pl/issue/964/article/15667/>.